

murene i Meldorfs kirkerum, viser sig da også at adskille sig fra kalkmalerier i det øvrige slesvig-holstenske område ved deres komplicerede komposition, detaljerigdom og store fortælleglæde. Forfatteren peger på forbilleder i samtidens illuminerede manuskripter, især de folkeligt udbredte og elskede helgenlegender, og i den forbindelse på den rolle, som Dominikanerklostret i Meldorf kan have spillet ikke blot som leverandør af kilderne, men også som fortolker. Problemerne ved at udpege entydige forlæg er åbenbar, og undersøgelse

sen kommer vidt omkring i en hanseatisk kulturkreds og fremdrager motiver fra såvel billedsegl som træskærerarbejder. Især synes Lübeck, tidens største kunstcentrum, hjemsted for Mariaværkstedet billedskærere, at udgøre en vigtig påvirkning.

I sin betydelige inddragelse af kilder og baggrundslitteratur og sin brede synsvinkel er bogen et fint eksempel på den nye forskning i middelalderkulturens mangefacetterede og komplicerede billedkunst.

Wivan Munk-Jørgensen

## HISTORIEVIDENSKAB

Bernard Eric Jensen, Carsten Tage Nielsen og Torben Weinreich (red.): *Erindringens og glemslens politik*. (Roskilde Universitetsforlag, 1996). 280 s., 175 kr.

De otte artikler, som er indholdet af denne antologi, er den første frugt af Center for humanistisk historieformidling, et SHF-støttet forskningsprojekt omhandlende historieformidlingens kendetegn og vilkår i dagens Danmark. Humanistisk historieformidling må, som det siges i den redaktionelle indledning, anskues fra flere synsvinkler. Overordnet kan antologiens vinkler deles i to, hvor den ene handler om historieformidlingen i samfundet, mens den anden er mere snævert (videnskabs)orienteret. Jeg har ikke kunnet finde nogen indre sammenhæng mellem artiklerne, ej heller et fælles teoretisk referencepunkt, hvorfor de enkelte bidrag fremtræder som frugterne af individuelle forskningsprojekter og -tilgange.

Claus Bryld har skrevet en interessant artikel om kampen om den kollektive erindring med især historien om 2. Ver-

denskrig og de folkelige bevægelser som cases. Bryld opfatter her historien som en kollektiv tradition af mytisk viden, hvis funktion er nationalt integrerende. Mytisk betyder, at der er tale om en fortælling, som i og med den konkrete handlingsgang refererer orienterende til nogle af tilværelsens grundvilkår, og som er inappellabel (s. 21). Hvad der præcist menes med, at den er inappellabel, fremgår ikke. Men under alle omstændigheder betyder det ikke, at historierne ikke har været omstridte. Det gælder både om krigens historie og arbejderbevægelsens historie, at der har været modstridende opfattelser af, hvad den rette tolkning af historien skulle være. Bryld påpeger, hvorledes de involverede parter har været yderst aktive i forsøget på at præge historieformidlingen omkring sig selv og de organisationer, de tilhørte. Til gengæld var stavnsbåndsjubilæet 1988 udtryk for en »larmende konsensus omkring landbruget og dets betydning for det danske samfund«, hvilket dog igen må ses i sammenhæng med den involverede parts egen aktivitet i den forbindelse. Mest interessant er

dog de overvejelser, Bryld gør sig om tidens historieformidling. De nævnte cases og striden om arbejder- og krigshistorien udspandt sig alle i de nationale massemediers storhedstid, især TV i etkanalsperioden, som varede til 1980'ernes begyndelse, hvor historieformidlingen nåede et nationalt publikum. Hvad så i 100-kanalsperioden, med internationaliseringen og den medfølgende fragmentering af de nationale fællesskaber, det nationale publikum? Denne sætter helt nye rammer omkring skabelsen af historisk identitet, der henter sit stof alle mulige steder fra. Situationen karakteriseres som åben. Den åbner både plads for manipulation, erkendelse og ikke mindst nye udfordringer. Indtil videre har den åbne situation, det er Brylds diagnose, dog primært vist sig ved at aflive kampen om fortidstolkningen.

Brylds artikel vinder klart ved sit 'makroperspektiv', der virkelig giver den perspektiv og stof til eftertanke. Det samme kan siges om Anette Wasstrøms analyse af vedligeholdelsen af den danske guldalderkonstruktion i det københavnske kulturturismeprojekt Golden Days, som løb af stablen i 1994 og 1996 (og gentages i 1998). Dansk Guldalder som betegnelsen for den danske romantik i den københavnske kultur- og danseselite, som en harmonisk kulturel danskhedens blomstringsperiode i det 19. århundredes første halvdel, danner her udgangspunktet for en international markedsføring af det særligt danske ved Danmark. De museer, der udgjorde den ene del af projektet, søgte nok at nuancere dette billede, men de programsatte nuanceringer forblev blandt fagfolk, mens publikum fik den ublandede vare: miraklet i København i den danske guldalder. Denne var i øvrigt også turistbranchens foretrukne slagvare i markedsføringen af dansk kultur og især kunst i den internationale kulturelite. Om guldalderharmonien og kulturmiraklet også udfylder en

socialpsykologisk rolle i udfordringen til nationstaten ved at give os et fast ståsted i en genkendelig fortid, ved jeg ikke, men analysen viser med al ønskelig tydelighed, at formidlingen af fortiden til et bredere publikum medieres af mange interesser, hvoraf de professionelles interesse for det korrekte og nuancerede ikke synes at have mest vægt.

Til denne vinkling af erindringspolitikken hører også Carsten Tage Niensens analyse af fortidsbearbejdelsen og -formidlingen af 2. Verdenskrig i det genforenede Tyskland, som den kommer til udtryk i erindringssteder og museer. Selv om også dette område er præget af at foregå på det tidligere Vesttysklands præmisser, finder forfatteren ikke nogen entydig historiepolitik omkring formidlingen af 2. Verdenskrig, der strækker sig fra en egentlig harmoniserende tendens til en mere problematiserende og kritisk. Men altså ikke til en fortrængning.

I Bernard Eric Jensens afslutningsartikel rejses det samme fundamentale spørgsmål, som Brylds indledningsartikel efterlod: Hvor skal historieformidlingen placere sig i det postmoderne? Jensen rejser spørgsmålet ved at gennemgå centrale bidrag til et forskningsfelt, der i det seneste tiår har tiltrukket sig øget interesse, forskningen i jubilæer og mindedage. Denne øgede interesse hænger nemlig ikke blot sammen med internt videnskabelige forhold – konstruktivismen og den sproglige/bevidsthedsmæssige/identitetshistoriske vending – men måske især med fornemmelsen af, at vi erindringshistorisk står på tærsklen til en ny tidsalder eller allerede befinder os i den (s. 247). Udfordringen består da i at finde ud af, hvad erindringskulturen skal bestå i med nationalstatens opløsning som dens primære ramme, og ikke mindst – jeg tænker her på dette tidskrifts læsere – hvilken funktion historievidenskaben skal have. Den professionaliserede og specialiserede videnskab sy-

nes i stadig stigende grad at være et kommunikationssystem for sig, der stort set opretholder den nationalstatslige ramme. Det første fører til marginalisering i et samfundsmæssigt det andet til marginalisering i et bevidsthedsmæssigt perspektiv, i det omfang nationalstaten nedbrydes som identitetsskabende ramme. Forskningen i samfundsmæssig erindringskultur og -politik giver ikke umiddelbart noget svar på, hvad der kan/bør strukturere vor tids erindringskultur. Men den efterlader, som antologien som helhed, det indtryk, at man, som Bernard Eric Jensen afslutter sin artikel, må »medtænke, hvad fortidstolkningerne skal gøre godt for – og det vil sige deres brugsværdi i nutiden og fremtiden« (s. 258).

I de snævrere artikler har Anne Birgitte Richard skrevet om de problemer, der knytter sig til i 1990'erne at skrive historien om noget, man selv har været en del af, som problemet omkring erindringen og litteraturhistorieskrivningen om 1970'ernes kvindelitteratur. Torben

Weinreich analyserer en roman af Klaus Ribbjerg og afdækker dens historiske og erindringsmæssige lag, mens Lene Floris introducerer den bindstærke erindringsserie *Folk Fortæller* (1979ff). Anette Warring diskuterer begrebet kollektiv erindring med hovedvægten på de to franskmænd Maurice Halbwachs og Pierre Nora, der begge kritiseres for ikke at have blik for den kollektive erindrings sociale distribution.

Denne antologi er væsentlig for de spørgsmål, den rejser, og her finder jeg de bredere artikler langt mere tankevækkende end de snævrere. Det er da også på de førstnævnte, projektet som helhed vil lægge sine kræfter, hvilket fremgår af den projektbeskrivelse, som afslutter antologien. Antologien bør få en stor læserkreds blandt faghistorikere, fordi det ikke mindst er her, en tilbage-lænet selvtilstrækkelighed er ude af trit med virkeligheden – eller rettere: måske netop er et tidens tegn, men burde ikke være det.

Claus Møller Jørgensen

## SLESVIG OG HOLSTEN

*Das Memorial und Jurenal des Peter Hansen Hajstrup (1624-1672). Kommentierte Textedition und Einführung von Frank Ibold, Jens Jäger und Detlev Kraack. (Quellen und Forschungen zur Geschichte Schleswig-Holsteins, Bind 103. (Karl Wachholz, 1995). 206 s.*

Sidst i september 1654 kunne Peter Hansen slutte en epoke af sit liv med i sin dagbog at indføre: »Diese Reise hatt gewehret von Anno 1643, den 14. Martii biß Anno 1654, den 26. Septembris,

sein so wohl in Dennemarck, Holandt, Brasill, zu Phernambuco, zu Riogrande, St. Lucia, Martinique, Aqua de Lope, Dominique, Mewes, St. Christoffel, St. Astagie, und St. Martyne ellff Jahren sieben Monat und zwölff Tage. Soli Deo Gloria«. Den forudgående skildring af et bevæget liv i årene mellem 1643 og 1654 udgør den mest spændende part af den optegnelsesbog, som nu er udgivet af Ibold, Jäger og Kraack. Bogen indeholder imidlertid også andre interessante afsnit.

Optegnelserne er skrevet af bonde-